

Máme tu staré známé ropné šoky v bledě modrém, rekapituluje ekonomka Šichtařová

- CZ24 News | 22. září 2022

ČESKO: Poté, co minulé pondělí 12. 9. vláda vyhlásila zastropování cen energie pro maloodběratele, ve středu 14. 9. následovala další informace o tom, jak vláda „pomůže“ firmám.

Krátce zrekapitulujme:

(1) Na maloodběratele (tj. domácnosti a živnostníky) se vztahuje strop u silové elektřiny ve výši 6 Kč včetně DPH za jednu kilowatthodinu (kWh), u plynu 3 Kč za kWh. Vliv na výši záloh bude mít cenový strop od listopadu. Včetně regulované složky se celková cena elektřiny bude pohybovat mezi 7 a 9 korunami za kWh.

(2) Za stejné ceny by měly elektřinu a plyn nakupovat i samosprávy či veřejné instituce prostřednictvím státního obchodníka s energiemi. Tomu budou muset výrobci nad určitou velikost prodat část produkce za předem stanovenou cenu. Výkupní cena bude zahrnovat výrobní náklady plus dosud blíže nespecifikovaný „přiměřený zisk“.

(3) Tím zásahy státu do cenotvorby nekončí. Pro podniky nebude stanoven cenový strop, ale vláda bude poskytovat dotace velkým podnikům s odběrem energie nad 630 MWh za rok. Tyto dotace budou moci být čerpány od 1. listopadu a tato část pomoci vyjde na 30 miliard Kč. U energeticky

náročných firem bude maximální podpora činit 200 milionů korun, ostatní budou moci získat nejvýše 45 milionů korun.

(4) Čtvrtá složka vládních intervencí do energetického trhu by se měla týkat malých a středních podniků bez ohledu na jejich energetickou náročnost. Tyto podniky nejspíš podle dosud nepotvrzených informací budou mít nárok na kompenzace až do 80 procent nejvyšší spotřeby energií za posledních pět let. Podmínkou ale je, aby toto opatření bylo schváleno na úrovni celé EU, teprve potom jej převezme národní vláda.

Vláda odhaduje dopad těchto opatření pro rozpočet ve výši 130 miliard Kč v oblasti stropu pro maloodběratele a 30 miliard Kč v oblasti podpory pro velkoodběratele. Já ale předpokládám, že celkový dopad převýší 200 miliard Kč. Tudíž je jasné, že dojde k dalšímu navýšení schodku veřejných financí, který rozhodně jakékoliv dodatečné zdroje (typu daň z „nadměrných“ zisků) nestačí pokrýt. Negativa jsou tři zásadní a pak řada vedlejších:

Zaprvé toto drastické narušení cenové tvorby povede k výraznému přebytku poptávky po energiích nad nabídkou, což dlouhodobě potlačí velkoobchodní cenu nad úroveň, na které by se cena spontánně stabilizovala, kdyby se do cenotvorby nezasahovalo. Jinak řečeno, velkoobchodní cena bude vyšší než bez zásahů, a vláda proto bude dlouhodobě dotovat větší rozdíl mezi stropem a touto velkoobchodní cenou.

Zadruhé navýšený schodek rozpočtu o (řekněme) 200 miliard korun bude mít další proinflační vliv. Tedy krátkodobě se částečně srazí cena energií, dlouhodobě spotřebitelská inflace zůstane zvýšená víc, než by byla, kdyby se do cenotvorby nezasahovalo. Bude to mít velmi podobný efekt jako program „antivirus“ v letech 2020 a 2021, jehož plody si v podobě inflace vysoko nad průměrem eurozóny užíváme nyní.

Zatřetí dojde k překrytí a zamaskování pravé příčiny energetické krize, totiž vypnutí tradičních a stabilních zdrojů energie na evropské úrovni. Protože tato příčina bude maskována dotacemi, nebude existovat motivace tuto příčinu řešit a drahé energie se zakonzervují na roky.

Ve své podstatě dnes vidíme analogii situace, jak americká vláda svými regulačními kroky ještě výrazně zhoršila takzvanou ropnou krizi v 70. letech, o které se dnes píše v učebnicích ekonomie jako o typickém příkladu chybné hospodářské politiky. Tehdy těžařské země utáhly ropné kohouty a situaci výrazně zhoršila vláda USA nedomyšlenými regulacemi. Ropná krize potencovaná chybnými státními regulacemi v roce 1979 způsobila v USA totální nedostatek benzínu a symbolem té doby se staly zablokované benzínky kvůli dlouhým frontám na benzin. Jedním z výsledků ropného šoku v USA pak byly politické změny.

Podtrženo a sečteno – období zvýšené inflace i drahých energií bude dost dlouhé, protože pravá příčina je jen překrývána a maskována. A samozřejmě spojenou nádobou s tím je další nadcházející recese, o které už není pochyb. Přesto – nastupující recese má i některé pozitivní důsledky.

Tak například klesá ta složka inflace, která souvisí s poptávkou. Anebo zlevňují pohonné hmoty, protože se předpokládá v průběhu recese nižší poptávka po nich. V tomto bodě jistě můžete namítnout, že tohle tvrzení není tak docela pravda, protože ceny pohonných hmot se chovají v jednom ohledu nestandardně: Řidiči totiž platí za litr nafty zhruba o pět korun víc než majitelé automobilů na benzin. A to samozřejmě je situace dosti výjimečná, která přináší například otázky typu, zda již definitivně zlomit hůl nad dieselovými motory. Ve skutečnosti v tom ale žádná magie není.

Důvod je v tom, že produkty ropné destilace mají pevně dané poměry. Přestože poptávka po benzínu kvůli vysoké ceně klesá, nemůžeme z barelu ropy vyrobit méně benzínu a víc nafty. Pokročilé metody rafinace sice přidávají jistou míru variability, ale ne moc velkou. A teď co se změnilo: V Německu zprostředkovaně topí topným olejem třetina domácností a v Rakousku jen o trochu méně, a tyto domácnosti a firmy se v předtuše drahých energií během zimy předzásobují topným olejem na zimu podobně jako domácnosti v Česku topným dřevem, peletkami nebo uhlím.

LTO jsou chemicky víc podobné naftě než benzínu. Takže když roste poptávka po LTO, tak už nemůžeme vyrobit tolik nafty, i když benzínu vyrábíme pořád stejně. Tedy u nafty je nižší nabídka než u benzínu, ale poptávka se nezměnila. Proto cena vzrostla. Dokud se budou domácnosti a firmy předzásobovat LTO, nafta bude zřejmě dražší než benzín. Jakmile se zazásobí na 100 %, zase se začne nafty produkovat stejné množství jako v minulosti a cena se sníží na známý poměr vůči benzínu. To může být otázka týdnů až měsíců.

AUTOR: Markéta Šichtařová

ZDROJ: blog.idnes.cz